

ÉVSZÁZADOS KÜLPOLITIKAI CÉLKITŰZÉSEK

KÜLPOLITIKAI KÉRDÉSEKSEL szakszerűen foglalkozó előtt önkénytelenül is felvetődik az a kérdés, hogy vajjon az egyes nemzetek, illetőleg azok vezető államférfid elé műy igazságok, mily örökérvényű normák szabnak célkitűzéseket nemzetük, államuk külügyeinek irányításában? Mert még az e téren iskolázatlan elme előtt is természetesnek tűnik fel az a gondolat, hogy külpolitikát csupán a hétköznapi és állandóan váltakozó eseményekhez igazítani, anélkül hogy messzemenő és konkrét tervekkel rendelkez-nénk, csak alkalmoszerű lavírozást jelentene, mely merőben nélkülözne a nemzet egyetemes érdekeinek képviselését és a nemzet sorsának jövőbeni biztosítását.

Valóban rendkívül érdekes választ nyerünk, ha e témakört a követ-kező kérdések felvetésével tesszük vizsgálat tárgyává:

Vajjon létezik-e az egyes népek életében öntudatos és független nemzeti külpolitikai eszmekor, miként alakul ez ki és hogyan kerül az illeténképpen kitermelt elgondolások vázlata a köztudatba, továbbá mily eszközök segítségével tartják ébren az illető nemzet közönségének állandó külpolitikai érdeklődését?

Mіндеzen kérdések közül a legmélyebbre ható azon vizsgálódás, hogy vajjon léteznek-e az egyes nemzeteknél oly nagyvonalú, a nemzet történelmi fejlődéséből, egész népi, földrajzi, gazdasági és nemzetközi helyzetéből kialakult elgondolások, melyek a maguk koncepciójával messze távolba nyúlnak előre? Eme külpolitikai sarkigazságok képezhetik-e a mindenkori kormányok reális, jól vezetett külpolitikájának tudományos előfeltételét? És hozzásimulhat-e a gyakorlati külpoli-tika mindennapi változásaiban a pillanatnyi helyzet adta szükséges magatartással ezen elvekhez?¹

E kérdésekre pozitív értelemben adhatunk választ: igenis létezik, vagy legalább is minden önálló állami életet élő nemzet részére kellene hogy létezzen egy nagyvonalú, évszázadokra terjedő külpolitikai koncepció! Hiszen Ranke történelmi ideatana is bizonyítja, hogy az emberiséget ideák vezetik. Oly ideák, melyek csak korszakok, évszázadok elmúltával változnak és azonosak a történelem bizonyos tenden-ciáival. £ hatalmas eszmék hosszú-hosszú időközön át irányítják a nekik hódoló emberi közösség fejlődését. Másrészt viszont függetlenek a tények

¹ Lásd részletesen vitéz Técsői Móricz Kálmán: Évszázados külpolitika. Buda-pest, 1938. Gergely R. könyvkereskedés. 275 lap. 4.80 P.

és események rengeteg tömegétől, mindent elborító áradatától. G. Lebon nézete szerint az intézmények és kormányformák faji produktumok, a népek úgy kormányoztatnak, ahogy jellemük megkívánja és így az intézmények teremtményei a korszakoknak. Viszont ebből kifolyólag századokra van szükség a politikai rezsim kialakításában!

Ahogy Ranke ideatana a múltba visszatekintve kutatja a vezetőeszmék sorát és fejlődését, ahogyan Lebon a nagy eszmeáramlatoknak a tömegek lélektanára való multbani és jelenbeni hatásával foglalkozik, ugyanúgy fel lehet kutatni a külpolitikai vezetőeszmék évszázados érvényességét a múltban, azoknak kihatását a jelenre, valamint azt is, mennyire ki lehet hámozni az egyes nagyobb nemzetek külpolitikai magatartásából generációkra előrevetített irányzatukat.

E fogalmakat a nemzetek nagyvonalú külpolitikai orientációjával foglalkozó tanulmányok szintjébe vetítve, különbséget tehetünk évszázados célkitűzések és a gyakorlati külpolitika között. Az évszázados koncepciók állítják be a nemzeteket a külpolitikai fejlődés kívánt irányvonalába. A történeti események hátterét képező, állandóan változó, mindennapi tényezők pedig mindenkor más és más színezetet adnak a külpolitikai magatartásnak, mely ok- és okozati összefüggésben lévén az eseményekkel, jelenti egyben a kormányzat gyakorlati külpolitikáját. Mindamellet, ha megkülönböztetünk a külpolitikában egy állandó — nagy célkitűzéseket magába foglaló — részt és egy állandóan változó, mindennapi gyakorlati magatartást, akkor hangsúlyoznunk kell azt is, hogy eme gyakorlati külpolitikának vezetése rendkívüli államférfiúi bölcsesség tulajdonságait kívánja meg az egyes nemzetek külpolitikájának irányítójától. Megkívánja pedig azért, hogy az állandóan változó körülményekhez igazodó napipolitikumban se veszítse el szem elől a nagy elgondolást, mely vezető fonálként kell hogy végigvonaljon a nemzet életén. Évszázadokra szóló koncepció, az angol által oly találóan elnevezett „Policy for Centuries“, ez a piros vezérfonál. Hosszú időkre kitervelt, szélesen alapozott külpolitikai orientációs elképzelés, mely előírja a nemzet követendő útját az egyes eshetőségek bekövetkezésére, valamint messze célkitűzést szab az állam külpolitikája elé. Ezt úgy teszi, hogy számol az ország földrajzi és néprajzi helyzetével, a nemzet népi adottságával, rátermettségével és számol a nemzetközi lehetőségekkel. De amellet a maga nagyvonalú elgondolásában annyira rugalmas, hogy a mindenkori külügyi kormányzat hozzá tudja idomítani a gyakorlati külpolitika terén követett magatartását. Azaz a külpolitikum két nagy területe, az állandó és az állandóan változó rész, egymással összeegyeztethető legyen mindenkor, úgyhogy sem tárgyi, sem eszmei ellentétbe ne kerülhessen!

Az ily nagykoncepciójú elgondolás, az évszázados külpolitikai célkitűzés már nem is külpolitika, hanem történelem, még pedig a nemzet jövőbe vetített történelme! Évszázados távlatok elgondolást, tudományos és látnoki elmélyedést igényelnek, dogmát és tételt jelentenek; a gyakorlati külpolitika pedig a programmok tettel való megvalósítását, a terveknek az életből, a történelmi és politikai fejlődésből lassú részletmunkával való kifaragását.

Hogy az egyes nemzetek életében valóban léteznek ily nagyvonalúan, évszázadokra is értékállóan megfogalmazott célkitűzések, azt az egyes nagy népek múltja és jelene bizonyítja legjobban, különösen az angol, francia, német és olasz történelem. Bennünket azonban természetesen az érdekel legközelebről, hogy vajjon létezett-e a magyar évezredek történelem folyamán oly lényeges külpolitikai koncepció, mely hosszú időkre kiterelve, alkalmas volt arra, hogy a nemzet követendő külpolitikai útját évszázados távlatokba, égő fáklyaként előre megvilágítsa? És ha létezett — egyszer, valamikor —, hogyan történhetett az, hogy a világháborús idők magyar nemzete nagy általánosságban semmit sem tudott magyar külpolitikai problémák létezéséről?

CENTRÁLIS EURÓPAI HELYZETE folytán hazánk ősidőktől fogva a legerősebb döntéseket kierőszakoló tendenciák középpontjában volt. A népvándorlás keleti tömegei számára a legjobban járható utat a Duna—Rajna völgye képezte. Jött légyen ez az ázsiai beözönlés akár északkeletről, az Ural tájáról, akár pedig Kis-Ázsiából a Boszporuson át, áradata törvényszerű biztonsággal mindig a Kárpátok koszorúja övezte nagy, sík medencének vette irányát és innen iparkodott a Duna felső folyását követve, nyugat felé előretörni. Ugyanígy vették a nyugatról keletnek előnyomuló európai hadak útjokat mindenkor a Duna völgyében. Egy nagy défilée vonul végig földrajzilag egész Európa derekán, mely nagy défilée mentében zajlottak le évezredek óta az emberiség történetének legnagyobb hadjáratai és következményeikben legnagyobb népi megmozdulásai. E nagy défiléet északon a cseh fennsík, a morva medencével és a galíciai síksággal, délen pedig a Dráva és a Száva medencéje biztosítja. Nagy Károly császár e ténnyel teljesen tisztában volt, mert mielőtt döntő csapással támadt volna az avarokra, nyugatról indulva neki a Kárpátok medencéjének, északon a csehekkel kötött szerződéssel biztosította magát, délen pedig a Friaul határőrgrófság megszervezésével.

Viszont ennek a földrajzi és stratégiai ténynek fel nem ismerése volt nem utolsó sorban az oka annak is, hogy az ókor végén és a középkor legelején Ázsiából beözönlött népek, amelyek még emellett különleges államalkotó képességgel sem rendelkeztek, előbb-utóbb a nyugatról jövő visszaható támadásokkal szemben megsemmisültek.

Hazánk földje ezenkívül ethnográfiai választóvonal is, átmeneti terület, mely Európa keleti és nyugati felét egymástól egyrészt elválasztja, másrészt pedig összeköti egymással. E kettős felosztás számtalan küzdelemnek, de ugyanakkor rengeteg kulturális előnynek is volt forrása. Amióta Nagy Károly hadai szétverték az avarok birodalmát, azóta megindult a küzdelem a germánok és a szlávok között: Kié legyen Pannónia istenáldotta földje? Évezredek végzetes küzdelem ez a szlávok és a germán terjeszkedési törekvések között, melybe a középkorban még Bizánc hatalmi aspirációi is közbeszóltak. Ezen ellentétes erővonalak közötti egyensúlyt fenntartani az a magyarság hivatott, mely a Kárpátok medencéjét birtokába véve, megakadályozta azt, hogy akár germánok, akár szlávok uralják e földet.

Ennekfolytán nemzetünk a nyugati és keleti világot elválasztó határterületen élve, ezer év óta ugyanazon külpolitikai problémával áll szemben:

Keleti és nyugati erők egyensúlyozása, az úgyszólván minden irányból a Kárpátok medencéjére törő erővonalaknak egymás ellen való kijátszása, főképpen azonban párhuzamos fejlődésbe terelése és közöttük való biztonságos elhelyezkedés olyaténképpen, hogy ezek az erők soha közösen a magyarság ellen össze ne foghassanak.

Hogy őseink a biztonság problémáját mily nagyszerű történelmi érzékkel fogták fel, bizonyítják a honfoglalás utáni tévesen „kalandos hadjáratoknak“ nevezett háborúik, melyek értelmét legutóbb Hóman Bálint végleg megoldotta. Mert ezek a hadjáratok elsősorban az előbb említett défilét, különösképpen pedig a Dunavölgyét, illetőleg a Kárpátok koszorúja övezte térséget északról és délről biztosító területeken létező országok ellen és ezeken át vezettek! A lechmezei vereség után azonban a magyarság kénytelen volt feladni a Lajtán és Moraván túl eső területeket, ezzel lemondani hazáját földrajzilag és stratégiailag biztosító országrészek megtartásáról és további megszerzéséről és ugyanakkor a németiséggel szemben csak védelmi álláspontra helyezkedni. De egyben fel kellett hagyni a vezérkorszak nagy külpolitikuskatonájának, Bulcsúnak koncepciójával is, mely a hanyatló bolgár hatalom elleni fellépést jelentette. Pedig ez volt az alapja a későbbi-középkori magyar nagyhatalmi politikának a Balkánon.

Majd midőn a már csak jelentéktelen politikai hatalommal rendelkező szlávság helyébe az akkor in floribus uralkodó keletrómai császári hatalom terjeszkedési vágyai léptek, Géza fejedelem számára csak egy út nyílt: felvenni a kereszténységet, ha meg akarja népét menteni attól, hogy az avarok sorsára ne jusson. Emellett azonban két tényezőre kellett figyelemmel lennie: ne avatkozzon ebbe a folyamatba sem a német, sem pedig a görög császár! Géza mesteri érzékkel oldotta meg uralkodása tartamára e kérdést, azonban fia, Szent István külpolitikájában Örökségképpen még mindig ugyanazt a feladatot kapta: biztosítani a fiatal magyar királyság függetlenségét e kétoldali behatásokkal szemben. Szent István e feladatot a minden irányban békés törekvések realizálásával oldotta meg, minden esetleges külső törekvéssel szemben az ő gondolatára felépített, nagyszerűen megszervezett, erős központi királyi hatalommal rendelkező, egységes, tehát erős ország tényét állítva szembe.

Azonban a kétoldali erőteljes behatásokkal szemben való biztonság problémája olyan feladat volt, amelyet egyetlen emberélet megoldani nem tudott. Így az Árpádok idejét végig ugyanaz a nagy külpolitikai kérdéskomplexum tölti be. Világosan rajzolódott azonban eléjük a magyarság nagyvonalú külpolitikai célkitűzéseinek koncepciója: egyrészt igyekezni az átmeneti terület birtokában egyensúlyban tartani az ország felé gravitáló különböző expanzív erőket,— másrészt megszerezni azokat a mellékterületeket, amelyek a Kárpátok medencéjének földrajzi és hadászati biztosítását jelentik. Ebbe az elgondolásba illeszkedik bele I. Béla koncepciója is, aki a Szent István biztos államvezetésének korszakát követő rendkívül változékony időkben a frank

dinasztia részéről fellépő új német hódító törekvésekkel szembe a magyar-horvát szövetséget és a császárelenes német körök barátságát helyezi. Eme koncepció mögött már felcsillan a francia szövetség gondolata is. Ugyanígy harmonikusan illeszkedik bele a nagy elgondolás kereteibe Szent Lászlónak és Kálmánnak külpolitikája: Szent László horvátországi hódításai, Kálmán tengerparti és vladimiri hadjárata révén.

Önálló állami életünk egész történelme tanúbizonyság arra, hogy mily éles különbség teendő az évszázados célkitűzésekben kikristályosodott nagy külpolitikai koncepció és a mindenkori külpolitikai magatartást, szövetségkötéseket, barátságokat és háborúkat jelentő gyakorlati külpolitika között! A magyarság elé évszázados távlatokban is értékálló, sőt szükséges külpolitikai elgondolás legjelesebb részeit fentebb vázoltuk. A gyakorlati külpolitika követelte állandóan változó magatartás már az Árpádok ideje alatt hármás orientációt váltott ki: 1. Német orientáció. 2. Horvát-olasz-lengyel (francia) orientáció és 3. Keleti orientáció. Ezek azután a mindenkori fellépő veszedelmek aktualitása szerint váltogatták egymást.

A tatárjárásig a magyar külpolitika I. Béla útjait járta és a mindig erőteljesen fellépő német törekvésekkel szemben a pápaságra támaszkodó latin orientációt vette alapul. Ezen elgondolás hozta létre a horvát-magyar úniót is, mely a Balkánon is igen hasznos eszköznek bizonyult akkor, amikor a német törekvések lanyhulásával egyidőben újból erőre kapott a Komnenos-dinasztia igyekezete, hogy a magyarságot a Duna-Száva völgyétől északra visszaszorítsa, illetőleg Magyarországot is a birodalomhoz csatolja. Csak III. Bélának sikerül gátat szabni a görög hódító törekvéseknek. E ténnyel zárul történelmünkben az a másfél évszázad, amely alatt Géza fejedelemtől kezdődően sikerült a magyarságnak mind a német, mind a görög erővonalakkal szemben megóvni függetlenségét és ezáltal végleg a középeurópai átmeneti terület egyensúlyozó tényezőjévé válni! Manuel császár halálával hanyatlásnak indult a bizánci hatalom. III. Béla protektorként avatkozik a birodalom ügyeibe, ezzel Magyarország első ízben szerepel mint kelet-középeurópai nagyhatalom!

III. Béla fiai alatt Hüim, Bosznia, Macsó, Szerbia, Szörény és Bulgária hódolnak be és így Magyarország Közép-Kelet-Európa vezető hatalmává nőtt. A királyi ház francia barátsága pedig megfelelően ellensúlyozta a német szomszédságot.

Ezt a szép fejlődést hirtelen disszonanciával zárta le a tatárok megjelenése. Keleti határaink túl hosszú ideig tartó biztonsága elterelte a magyarság figyelmét az ázsiai veszedelem eshetőségeitől; az ezzel szemben hathatósan bizonyult nyugati orientációt ennekfolytán el is hanyagolta. A tatárdúlás elmúlása után IV. Béla a német szövetség alap gondolatára építi fel külpolitikáját, amely szövetséggel, ha előzőleg létezett volna, fel lehetett volna tartani a tatárokat. De keleten is keres összeköttetéseket orosz, lengyel és kun házasságokkal. Délen pedig expanzív tervekkel foglalkozott.

Mindent összevéve, megállapíthatjuk, hogy Árpádházi királyaink tökéletes érzékkel fogalmazták meg azokat az elgondolásokat, amelyek

évszázadokra értékálló külpolitikai célkitűzéseket szabnak a magyar nemzet elé, gyakorlati külpolitikájuk pedig eme nagy koncepciónak megfelelően alakult és mindenestre megmutatta a nemzetnek a kövendő utat.

Anjou uralkodóink alatt kristályosodott ki azután legjobban az a nemzetünk elé évszázadokra is érvényesen kirajzolódott külpolitikai eszmekor, melyet legtalálóbban a magyar fogalmazású középeurópai gondolatnak nevezhetnénk! Ez a pozitív külpolitikai realitásokra támaszkodó gondolat nemcsak hogy számolt a magyarság földrajzi helyzetével, államalkotó képességeivel és történelmi tradícióival, de egyben legbiztosabb tényezőjét jelentette az európai egyensúlynak is, miután Európa szívében alkotott szilárd, jól megszervezett hatalmat, egyesítve mindazokat a területeket és országokat, amelyek együtt legalkalmasabbak, hogy a középeurópai nagy défilée nyomában úgy keletnyugat, mint nyugat-kelet irányban ható erővonalaknak ellenálljanak.

A Magyarországon kívül Horvátországot, Dalmáciát, az északi Balkánt, a román síkságot és egész Lengyelországot magába foglaló nagy lajosi birodalom ideális súlypontot képezett Európa szívében. Az Árpádok koncepciójánál több is vált valóra, viszont Anjou királyaink külpolitikája az Árpádházi elgondolások egyenes folytatásaként kezelhető. Az akkor legerősebben ható osztrák és szerb törekvésekkel szemben a régi lengyel-magyar-horvát-bosnyák szövetség elevenedett fel és az olasz orientáció, melynek háttérében francia barátság és a német elégedetlennel való szövetség gondolata húzódott meg.

Nagy Lajos idejében másodízben vált nagyhatalommá a magyar királyság. Latin és pápai orientációjú birodalma az utódok gyengesége és a magyar pártoskodás miatt sajnos, túl rövid ideig állott fenn ahhoz, hogy az összetartozás és egymásrautaltság gondolata úgy a magyarságban, mint az akkor vele sorsközösségben élő többi nemzetben történelmileg kialakulhatott volna. Így szomorú dekadencia váltotta fel ezt a fénykort, melyben csak egy ragyogó epizód, de nem egy új fejlődés kezdete a harmadik magyar nagy hatalmi éra: Mátyás király kora.

Mátyásnak, az utolsó önálló magyar külpolitikai elgondolással bíró uralkodónak történelmi szereplése e tekintetben sokban hasonlít az Anjoukéhoz: latin orientációjú hatalom; egymásután fordul szembe a szlávssággal, majd a németséggel, egymás ellen játszva ki őket. A Kárpátok medencéjének földrajzi biztosítását nagyrészt megvalósítja Horvátország, Dalmácia és az Északi Balkán, továbbá Szilézia, Morvaország és Alsó-Ausztria birtokával. Sajnos, a törökkel szemben csak defenzív küzdelmekre szorítkozott, mert a vele való leszámolást csak legnagyobb vágyának, a németrómai császári koronának elérése után lényegesen megnagyobbodott erőttöbblet birtokában óhajtotta volna megkezdeni. Így nem foglalkozott eléggé ezzel az újult erővel fellépő keleti veszedelemmel. Halála után a legsötétebb süllyedés jellemzi hazánk történelmét: belső harcok, kegyenc- és párturalom. Nem csoda tehát, hogy az ország védelmével, azaz a külpolitikával nem törődött senki. A széthúzás és szervezetlenség erői oly szabadon működtek, hogy nagy renaissance-uralkodónk halála után elegendő volt egy emberöltő ahhoz, hogy a harmadik magyar nagy hatalom, Mátyás szép biro-

dalma széthulljon és a mohácsi vészben kifejeződő történelmi tragédiánk bekövetkezhesen.

KÜLPOLITIKAILAG NÉZVE, a mohácsi vésszel kezdődő korszaknak, az úniós állami élet korának legszembeszökőbb jellegzetessége az, hogy a magyar nemzet négy évszázadon át nélkülözte a független államiságnak, illetőleg a nemzeti szuverénitásnak azt a fokát, amely a külügyek önálló intézését, a külpolitikai orientációnak súlypontját, a nemzetben belüli és az országon belüli tényezőkben jelentette volna! Ebből folyólag a mohácsi vész történelmi következményeként megszűnt az önálló magyar külpolitikai eszmekor. Ettől kezdve már a török hódoltság, erdélyi partikuláris érdekek, és uralkodóink világpolitikai, vagy legalább is dinasztikus célkitűzései szabták meg a magyar fejlődés számára is a vezető külpolitikai eszméket.

Mátyás alatt újból csak túlrövid ideig tartozott egy jogar alá a Közép-Duna medencéjének és hozzátartozó részeinek népe, úgy-hogy halála után újból csak a centrifugális erők működtek. Így fellelhetjük a kettős királyválasztásban is a belpolitikai és személyi szempontok mellett a gyakorlati külpolitikának különböző értelmezését is. Mert a köznemesség, mely a német veszélyt tartotta imminensebbnek, — holott akkor a török volt a fenyegetőbb — Zápolyai Jánost emelte trónra, ő pedig a nagylajosi hagyományokra alapított lengyel szövetség híve volt. Ez azonban vajmi kevés segítséget tudott nyújtani a Habsburg-ház ellenséges magatartása mellett a török ellen. Mire ezt János király és Martinuzzi belátták, későn volt. A török bevonult Budára. Ha kétségbeesett helyzetünkben azután időnkint felmerült Erdélyben a harmadik, a keleti orientáció is, ez hamarosan helytelennek is bizonyult.

A Habsburg monarchia, miután területileg ugyanolyan helyzetben volt, mint a középkori magyar királyság, a magyar történelem kitermelte koncepciók talajára helyezkedett. Az Árpádok és Anjouk nagyhatalmi politikáját látjuk a Habsburg-ház külpolitikájában, sőt számos területet egyenesen a magyar király történelmi jogára való hivatkozással szereztek meg¹ és csatoltak uralkodóink birodalmukhoz. A hiba azonban emellett abban gyökerezett, hogy a császári államférfiak azt a körülményt, hogy annak a monarchiának, melynek külpolitikai problémái javarészt magyar történelmi kérdések voltak, természetes súlypontja Magyarország lett volna, nem ismerték fel. Ehelyett súlynak a családi és alkalmi szerződésekből összetákolt Ausztriát vették. A pánszláv, cseh és nagyromán gondolat felhasználásával törekedtek a magyarság gyengítésére, így a Dunavölgye népei között semmiféle összetartozandóság érzése nem fejlődhetett ki. Pedig, hogy ez a terület, mely nagyjában egyezett azzal a térrel, amelyet az európai egyensúly egyetlen biztos középeurópai tényezőjének jelöltünk meg, valóban összetartozott, hogy népei egymásra utaltak, bizonyítja az a tény, hogy minden hibás politikum mellett is ily hosszú időn át együvé tartozott, 1686-tól 1918-ig!

¹ Passzarovid béke, 1718: Bosznia, Szerbia és Oláhország határvidékei. 1772-ben Galícia elnevezés alatt: Halics és Ladomér, 1797-ben Dalmácia és 1878-ban Bosznia és Hercegovina.

Az ezalatt eltelt időben, az évszázados állami függés korában, melyet a nemzet küzdelme jellemzett szemben a királlyal, alkotmánya védelmében, közjogi helyzetünk annyira a belpolitikai érdeklődés irányába állította az embereket, hogy a hosszas ellenzékieskedő magatartás kapcsán lassan-lassan elsorvadt bennünk a külpolitika problémái iránti érzés, senki sem gondolkodott sem időben, sem térben a határokon túl — megszűnt a független magyar külpolitikai közvélemény. Ez a tény jellemzi azt a kábult készületlenséget, amellyel a magyar nemzet a világháború végét jelző összeomlást, a forradalmat és a trianoni békeszerződésben megpecsételt megszállással elszenvedett területi és vérvesztését fogadta.

TRIANONNAL a külpolitikai döntés súlya újból a nemzeten és országon belüli tényezőkre szállott vissza. A Csonkaország gyakorlati külpolitikája megtalálta a helyes utat, amely a bűnbaknak odaállított és megsarcolt kis országot a teljes izoláltságból kivezette és külpolitikai súlyát területi nagyságát és lélekszámát jóval felülmúló arányban növelte. Mindez azonban nem elég, mert még hátra van az évszázados külpolitikai koncepció kialakítása! Tudatában vagyunk annak, hogy egy négyszázéves időszak e téren mutatkozó hiányait rövidesen kiegyenlíteni oly rendkívül nehéz feladat, amely ólomsúllyal nehezedik a jelenleg élő generációk vállára. De vállalkoznunk kell rá, mert a világháború befejező időknél a magyarságra nézve oly tragikus nemzetközi vonatkozású tanulságai élénk bizonyossággal szolgálnak arra, hogy mennyire szükséges az önálló nemzeti külpolitikai ideológia és annak úgy külföldi, mint belföldi propagálása.

A világtörténelem pedig azt igazolja, hogy csak az az államalkotó nép tudta hosszabb ideig önálló államiságban, fejlődő nemzeti étellel országát birtokolni, amely évszázadokra szólóan tudott külpolitikai koncepciót felépíteni!

Fejtegetéseink során kimutattuk, hogy a múltban tényleg létezett oly magyar koncepció is, amely évszázadokban gondolkodott. Azonban multhatatlanul szükséges ma is az, hogy egy oly integrálódási folyamat induljon meg, amely reális, évszázados külpolitikai célkitűzések megfogalmazásával alakítaná ki önálló külpolitikai eszme körünket, a magyar Policy for Centuries-t. Mert ne feledjük el, hogy még a legteljesebb revízió megvalósulása esetén is Magyarország legfeljebb csak közép-állam lenne Európában, mely nemcsak európai és világpolitikai viszonylatban, de Közép-Európát tekintve is, ugyanúgy szembetalálná magát általános külpolitikai problémákkal, mint a legkisebb állam, különösképpen azonban a speciális magyar sorskérdéseket illetően ugyanúgy, mint jelenleg a Csonkaország.

A magyar Policy for Centuries-t pedig csak egy alapos külpolitikai nevelésben részesült magyarság, ennek köréből kitermelt független külpolitikai közvélemény segítségével tudja majd megfogalmazni. Eme külpolitikai eszme kialakításában vissza kell nyúlnunk az önálló állami élet korára, amikor is az Árpádok, Anjouk és Hunyadiak nagyszerű külpolitikai érzéke örökérvényű igazságokkal világította meg előre az utat. Ez az egy évezreddel ezelőtt kialakult és századokon át

helyesnek bizonyult koncepció alapján véve ma is kell hogy értékkel bírjon. Csak a XX. század viszonyaihoz kell igazítanunk, csak annyiban kell fogalmazását átértékelnünk, amennyiben az európai viszonyok ma megváltoztak.

De ezek a változások inkább csak a gyakorlati külpolitikát befolyásolják. A nagy elgondolásokhoz vezető úton sok újmutatást találhatunk, ha analógiát keresünk történelmünkben, például a mai Csonkaország és az akkori Erdély között, vagy pedig negative az 1848/49-es idők külpolitikai hibáiban.

A történelem tanulságai örökérvényűek.

Történelmet helyesen alkalmazni pedig annyit jelent, mint külpolitikát csinálni.

Helyes külpolitikai logikával gondolkodni viszont nem jóslás — hanem a nemzet történelmének a jövőbe való előrevetítése, azaz: évszázados távlatokba tekintő külpolitikai célkitűzések megfogalmazásai.¹

VITÉZ TÉCSŐI MÓRICZ KÁLMÁN

¹ Ezzel a kérdéssel a közel jövőben részletesebben szándékozunk foglalkozni.